

KEZDŐ- és VÉG szók

Egyszer, minden. Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy – nem volt semmi. Nagy úr a semmi. Ebben a semmiben aztán két dolog lett. Keletkezett. Nevezem természetnek? Csak mintegy mellesleg jegyzem meg, hogy mostanában többször támadt az a gondolatom, hogy amit épp írok, az már meg van írva, azt már megírtam, pontosabban, hogy arról már van egy jegyzetem, egy cédulám, amelyre fontos szavak, alapszavak vannak írva. El is kezdem keresgélni, mindhiába. Ez a kudarc súly, amely mostanában – mostanában a stílárisan megokolhatónál többször használom, hogy mostanában – nyomja a szívem. Nagyokat lélegzem, talán sóhajtozásnak is lehetne mondani, nem segít.

Két dolog állt a semmiben, amely így megszűnt, semmivé lett, s lett így a minden. Egy új minden. Van egy új mindenem. Lassan illene konkrétabbnak lennem. Valójában az a helyzet, hogy a két dologból már maga az egyik minden, és erről az egyikről most nem szeretnék beszélni. Megpróbálok nem beszélni. Éppen azért lett a másik, hogy lehessen másról is beszélnem. Kérdés, lehet-e, de majd meglátjuk.

Mintha álmodnék, olyan az életem most. Mostanában. Mindig is szerettem aludni, bár álmodásban nem alkottam jelentőset. (Ebben a mamám volt a csúcs.) Érzem, olyan, mint ha titkolódnék. Ennek véget vetek – már amennyire ezt a műfaj, pontosabban a forma megengedi. Nő bennem egy forma, mondhatnám pajkosan, és erre még egyszer, valahol vissza kell térnem. Szaladok, szaladok magam után – mostanában.

Azt álmodtam, hogy hasnyálmirigyrákom van. Saját modorosságomban hozzátehetném, hogy anyám könnyű álmot ígért. Könnyű nem, de kellemetlen se volt az álom (és most? most milyen?), Harold Brodkeyt olvastam, és megjelent, mindjárt jön egy nő is. Az álomnőkben sok a tartalék, a szufla. Szépen írja Brodkey, hogy neki mostan olyan a teste, mint egy krüpli nyúl, akit nincs kedve megsimogatni, akit elfelejt megetetni időben,

elfelejt játszani velem, megismerni őt hiányzik az idő, egy hasztalan nyúl a ketrecben, kiengedni maga volna a rémület. Nincs ima, mellyel a túléléséért imádkozni lehetne. Vagy a könnyű halál kegyelméért.

Tudatában vagyok, hogy álmodom, talán ezért is nem nyomasztó. Nem is kellett ki-
mondanom, hogy csak szaladok magam után, ez csak úgy átlebbent az álmon, és máris
elém pattant az ígért nő, H. (ígérem, ez az utolsó rejtvény, még csak nem is titok), és fut-
ballistás hanghordozással vágott vissza, utánam fussál, apukám.

Csönd lett. Mint a szerelmesek, nem tudtunk egymásnak mit mondani. A szerelmesek
nem félnek a csöndtől, de én valamiért mégis megijedtem. Ijedésnél kevesebb, inkább
a kényelmetlenség érzete, egy megnevezhetetlen elégedetlenségé.

Már-már leugattam, úgy kaffogtam vissza, hogy tudja-e, mi az a kovalens kötés. Arra
nem emlékszem, sok mindenre nem emlékszem mostanában, hogy mért éppen ez jutott
az eszembe, lehet, hogy a Brodkey rákos (nem is rákos, AIDS-es, de itt jobb a rákos, le-
gyen rákos, maradjon rákos) sejtjei álltak kovalens kötésben, mindegy is. (Vajon van en-
nek a mondatnak *civil* értelme? És kellene-e hogy legyen? De ne most oldjuk föl Dichtung
und Wahrheit táncának ellentmondásait, noha kevés dolog érdekel jobban, csak hát szto-
riban vagyunk, egy másikban.)

Hogyne tudná, mi az a kovalens izé, az egy kémiai micsoda, kötés, édes Péter, kötés!

Maradtam futballistában: Bazmeg, hülyén halok meg, ha nem mondod.

Lemondóan legyintett, ugyan, nem halsz te meg (valamiért úgy mondta, mög), ne re-
ménykedj.

Halál ellen mesélni, ez az ezeregyéjszakai közhely jutott az eszembe, és hozzáfogtam
a nagy Jan Kovalens történetéhez. H. tátott szájjal figyelt, lelkesen. Lelkessége, más nem,
tolt előre, tolt a mesémet. Csak a végén láttam, hogy akár végig is zokoghatta volna az
egészet. Mostanában ilyenek a történeteim. A végén meg úgyis késő. Vége, késő, igaz vol-
na, hogy valamiképp (mostanában) mindig ide lyukadok ki. Nem igaz.

Nem is tudom, hol kezdjem. A mai meséknek oly bizonytalan az eleje (meg persze a kö-
zepe és főként a vége). Nevezzünk ki eseményeket tényeknek, azokat tekintsük kertünk
lépegetőköveinek, és induljunk el rajtuk... Azért ez elég macerás...

Az ifjú Jan a csehszlovák sí-ifíválogatott ígéretes tagjának számított. Tehetsége nem volt
kiemelkedő, de volt tehetsége és szorgalma is. Az edzők várakozó álláspontra helyezked-
tek, fiatal embereknél bármi csoda megeshetik. Mindazonáltal semmiből nem lesz vala-
mi. E helyt, nemde, egyszer már jártunk, ellenkező állítással kalapozva, de más a bölcse-
kedés, és más a versenysport. Nyugodtan, azaz magabiztosan voltak várakozók ama edzők.

Többnyire Szlovákiában edzettek, az is lehet, hogy a Kovalens gyerek eredendően szlo-
váknak született. Bár a hagyományos magyar úri és urizáló felfogás szerint *eredendően* senki
se szlovák, illetve hogy ezt sose lehet tudni. Nem mintha én e felfogás mögé kívánnék állni.

Szorosabban, bébi, szorosabban, susogja H. valahonnét távolról, mely mérhetetlen kö-
zelség. H.-val egynek lenni – mintha nem is lehetne másképp.

Kettős fék lassította a fiú pályájának futását. Az egyik tehetségének a már említett termé-
szete, az, hogy nem csordult túl a tehetsége, márpedig a tehetség kizárólag túlsordultan
tehetség, a kicentizett, a méretre szabott, legyen e méret bármekkora is, nem az. Az képes-
ség, tudás, műveltség, mindegy is, minek mondjuk. A tehetség nem arányos, nem is har-
monikus, nem lehet kiszámítható, lennie kell benne valami bosszantónak.

A szabad térd, az úgynevezett szabad térd volt a másik fék. Mint oly sok mindent, ezt is
csak hasonlattal tudom leírni. Egy hasonlatok nélküli, gyeplőzött nyelv teremene valami
addig nem létezett közelséget. Ami nem jelentené a költészet száműzetését. Hát ezt még

át kellene gondolni. Vagy a legkevésbé sem. Mindenesetre láthatóan újra meg újra bebotlok ebbe a közel-távol izébe. Mizériába. Közel lenni, távol lenni, lenni. Mondd, Uram, mért van az, mért sújtasz azzal, hogy erről azonnal Vlagyimir Iljics Lenni jut az eszembe? Tényleg úgy gondold, hogy ez, ez az *esemény* szükségszerűen hozzátartozik a Teremtéshez? Bár az igazán érdekes az az, ha nem. Az vidám helyzet, de (hogy úgy mondjam, Isten látja lelkem) nem én vagyok, aki ekkor szív. Már megbocsáss, Uram. Egyébként tegnap ugyanígy rimánkodhattam volna, amikor Brodkeyről a Legalon nevű májgyógyszer jutott az eszembe, onnét meg az, hogy mért nincs pornóadó a tévémben. Attól tartok (I'm afraid), Uram, hogy nem igazodom el a Teremtésben. Inkább úgy mondanám, nem igazodunk el. Ez elég közel hoz minket egymáshoz, hogy kedvenc vesszőparipámon ügessék. Kinek a vesszőm, kinek a vesszőparipám, és itt már nincs lejjebb, ideje új bekezdést nyitnom.

Mintha hiányoztak volna a térdéből, a térde környékéről a szalagok. Hogy előreugorjak a mesében (nem szórakozásból vagy fegyelmezetlenségből, hisz az a jó, ha nincs ugrálás, hanem békés, ha nem is jámbor folydogálás van), a Kovalens-kötés, immár nagy K-val és kötőjellel, első szándékból ezt a szalaghiányt hivatott kiküszöbölni. De nem lehetséges csak úgy, hübelebalázs módjára (vulgo: szabadon) ugrálnom, mert rögtön itt egy elágazás, a francia vonal, a Jean-Claude Killy-szál. Ahogy az egész Kovalens-legendában, itt is sok a homályos pont. Lépegetőkövek híján mi magunk is lebegünk inkább, derülátó fogalmazásban: szárnyalunk, bár mindenképp mi is homályosan. De majd vetek én fényt mindenhová, hogy csak úgy hunyorogtok (majd)!

A Kovalens-kötés lényegét, a megoldás szívet körülményes elmagyarázni. Vagyis megérteni, hogy a magam háza táján söpörjek. (Erről a söprűről is volna mit mondani, de fátyolt rá [most; remélem, ezek a mostok elég fenyegetően szólnak].) Viszont aki látta a hatvani Zagyva-hidat, az többé-kevésbé pedzi, mire utalok. Leginkább egy Möbius-szalagra hasonlító átkötéssel, áthidalással éltek a hídépítők (róluk is majd a söprűvel együtt szólok). Ez a magva a Kovalens-kötésnek is. Bizonyítékom nincs rá, ám nagyon is elképzelhető, hogy a kis Jan egy dél-szlovákiai edzőtáborozás alkalmával áttévedt a határon, le Hatvanig, a hídig, és ott vésődött ez az agyába, ez a páratlan hídkép. Mindezt nem tudom, mert nem tudhatom. De! Egyáltalán nem! Kizárt!

Akkor így tovább: elképzelhetjük, mit érezhetett, hogy aggódhatott, izgulhatott az édesanyja, midőn hírért vette a kószált gyermeknek. Megjegyzem, Margarita, mert így hívták az asszonyt, emlékeim(!) szerint lengyel származású, és, micsoda fordulat!, istenáldotta sítehetség volt. (*Most* nem térek ki az istenáldottából az Istenre, se az ő vélelmezhető sízés-életére. Ahogy suhan ott le a Sínai-hegyről. Semmi hó, csak a csodás suhanás. Isteni! Majd. Te jó ég! Mennyi terv, és milyen kevés idő. Nincs felkiáltójel!)

Istenáldotta tehetség, aki azonban soha, de tényleg soha nem síezett. A szakma mégis tudta, ő a numero uno. Vagy hát una, ugye. A családot választotta, ez is a lengyel származást valószínűsíti. Jant illetően elfogult volt, de akinek van vagy volt (vagy lesz, mert ha egy mondat beindul, nincs, aki megállítsa) anyja, az tudja, az anyák már csak ilyenek.

És akkor most képzeljük magunk elé ezt a cseh-szlovák-lengyel mixet, ahogy ott áll és áll a Zagyva partján, és csak nézi és nézi a hidat. A páratlan hídképet. Nézi, és ha nem érti is, bevésődik az agyába. A szakmai kihívás itt az, hogy a Zagyva hol méternyi, hol meg zúgva-böngve töri át a gátot, akár egy vadállat. Vajon segítene-e a megoldásban, ha tudnánk valamit e vadállatról? Oroszlán-e, gepárd-e, milyen hangulatban van, búvalbaszottban vagy röhögősben, fogazata ép-e, májártéte fickós-e, tüzel-e, hol tüzelnie kell, és mozgatja-e a füle botját. Most erre sem keresünk választ.

A sí-gén ott rejtezett, ólálkodott a fiúban, de ott leffegett az a bizonyos szabad térd is. Ötvenhatban fogta magát, és kiment, elment, régi szóval: kitántorgott Franciaországba. Nem lett hűtlen csehszlovák hazájához, vitte azt magával a szívében. (Külön traktátust igényelne, hogy hol, miben viszi az ember a hazáját, ha amikor épp pro forma elhagyja. Én például ebben az álomban a hasnyálmirigyemben vinném a sokat szenvedettet. Megvolná-

nak jól, így álmodom.) De ez a közelebről nehezen leírható ötvenhat a cseheknél amúgy is másképp történt, mint nálunk, bár a dél-szlovákiai edzőtáborozásokba át-átcsúszhatott a magyar forradalom közelebről nehezen leírható szellemisége. Szinte ahány ember, annyi szellemiség. Szinte. A rohadt életbe! Most akkor bevettem a vérhígítót, vagy nem vettem be? Álom ide, álom oda!

Belátom, mindez eléggé zavaros, különösen a hazafias része, de hát az élet, különösen a hazafias része, nem *pontosan* ilyen? Az életünk nem tervezőasztalon születik, úgymond.

Jan Kovalens Párizsban ünnepélyesen fogadták. Ami a formát illeti, nehéz volna fogást találni a franciákon. Virágkoszorú és aszpikos hidegtálak, cizellált beszédek és hozzá magától értődő tapsorkán. Árnýékvető kalapok és láthatatlan, roppant drága mandzsettagombok. Kovalensnek nem voltak említésre méltó eredményei, ám kialakult körötte – mítosznak nevezni túlzás volna, valami titokzatos hírnév. Rációval követhetetlen, hisz az ok hiánya még inkább növeli az oktalant.

És akkor ott, afféle ráadásként a Hemingway-novella. A *Bivaly vadászat P.-ben* (Buffalo Hunt in P., New York, é. n.). Kevesen tudták, főként az Ernest körüli nők nem akarták tudni, hogy ez a P. nem a Pina (Pussy; értsd pina) rövidítése, hanem Prágát rejti. A novella tiszta lelkű hősnének, a bivalyok igaz barátjának pedig a mi Janunk a modellje. Igaz barát, erre az igazságra épül a kis remekmű drámája, emlékezhetünk hajdani kötelező olvasmányainkból. Hemingway volt a gimik sztárja, főként írásai rövidege miatt, valljuk be. Hát hol lehet még négy-öt oldallal megúszni egy író? Ráadásul úgy, hogy abból – pars pro toto – megismerhetjük: az egészet. Látom, kissé túlkalandozom.

Bár tudhatjuk, erre utal ifjabb Plinius is, hogy a „túl” olykor maga a norma, szóval hogy miként is került a Kovalens-csizma az ernesti asztalra. A fiatal tudós, Umberto Eco meggyőződéssel vallotta, hogy Jan az az ismeretlen, idézőjeles nő, aki elől Hemingway egész életében menekült. Iszkolt ő is. Úgy mondanám, az ő, most már nem kellene az idézőjelek, farára boltozódott az író egész macsó-építménye. Ezért ápolgatta folyamatosan ezt a rá oly jellemző férfiaság-tombolást, férfiaság-kirakatot, elfedni, kompenzálni ezt a törekeny, cseh vagy szlovák vagy félig lengyel fiatal férfit, a szabad térdével, a benne rekedt, jól nevelt talentummal.

Eco strukturalista korszakában foglalkozott evvel a tudományos körökben ugyan lenézett, de ismert, és, talán nem túlzás, körülcsámcsogott rejtéllyel. Nem tekinthetjük véletlennek, hogy a reflexeiben sok hasonlóságot mutató Hankiss Elemér hamar csatlakozott hozzá. A statisztikai eljárások hátterét most (most) mellőzve (tanultam, ismerem), a bulvárosan egyszerű és mellbevágó eredmény a következő: Hemingway írásában közel kétszer annyi k-val, illetve K-val kezdődő szó van, mint bármely más irodalminak tekinthető szövegben. (Hogy mi tekinthető irodalmi szövegnek, azt most ne bolygassuk, noha igen jól bolygatható kérdés. Bolygatnám is szívesen. Bolygatom is folyvást, bolygatódik, akár most is. A bolygató hollandiról, Uram, fáj, pedig ne essék szó. Most.)

K, mint Kovalens.

Az ember alig kap levegőt. És még valami. Szokás Hemingwayt afféle antiintellektuális bölénynek tartani, vadbaromnak, aki pusztán erőből ír, őstehetség, aki nem piperkőckődik az irodalommal magával, hanem a valóságos életet írja, csak úgy ömlik belőle a mese, a történet. Hát erre a „csak úgy”-ra csattanós válasz, hogy ez a K-effektus (Hankiss találó elnevezése) a fordításokra is áll! Ne má hogy ez véletlen! Az pedig legyen a magyar szív büszkesége, hogy a legjobb magyar K-snál, Pázmány Péternél az említett váltószám 1,93! Megismétlem, jól hallják, egy egész kilencvenhárom század. Hát ezt csak arra a sokat idézett Zrínyi-féle mondásra, miszerint egy nemzetnél se volnánk alávalóbbak. Nem hát! Ne feledjük, zord, nemzetietlen korszakokban (jelentsen ez bármit is, egyébként főként ezt jelenti: bármi) elegendő csak annyit suttozni, kurjantani: egyegészkilencvenhárom! Azért vegyük észre, hogy ezt én vettem észre.

Ne feledjük: álomban vagyunk. Kósza, álomittas mondat: Ha megfogom a faszod, úgy érzem, semmi baj nem érhet. Jóllakott vállvonogatás, te tudod, bébi. Baja válogatja. Mintha a Kovalens-szöveg volna a valóságos, a Wahrheit, és minden más, a gyógyszerek, az émelygés, a megváltozott test és testézés, a megváltozott testöntudat és egyáltalán a napok újfajta múlása és természetesen maga a följegyző, e jegyzetek írója – hogy ez volna a Dichtung, fikció, álomszerű. Persze az álommal vigyázni kell: álomból álomba ébredvén, ki tudja, hol vagyunk *most*. Az élet álom – ez meg már ki van találva. Vajon álomban meghalni tragikus-e? Van-e nagysága? És akkor van-e nagysága az (ilyen) életnek? Régen talán nem kérdeztek rá, hogy mi is a nagy. De most nincs régen. Most nincs.

Wahrheitból Wahrheitet, valóságból valóságot, ez az igazi írói kihívás. Lényegében az egyetlen.

Noha a Jean-Claude Killy-elágazás bizonyítéki alapozása nemigen különbözik a hemingwayitól, de a két bizonytalanság, homály mégiscsak egymást erősíti. Történetek által homályosan, ez az a fény, amellyel mi, elbeszélők dolgozunk. Mert mi is történt? A valóság kövei úgy rakódnak szépecskén egymásra, akár a legravaszabban kiesztelt fikció. Nem szeretnék a világ szerkezetéről elmélkedni, de használjuk ki az alkalmat, és nem minden öröm és nem minden kajánság nélkül jegyezzük meg, hogy kurva jól van kitalálva a Teremtés. (Érdekes... hogy én mindig ide lyukadok ki.) Remélem, nem érhető félre, ha elárulom, sokat gondolkodtam én ezen, de magam se tudtam volna ezt jobban (izgalmasabban?) összebuherálni (eltekintve a pornócsatornától).

De iszkiri lefele az ábrándozások felhőiből a földi talaj valóságába („valóságába”). Hó fedi a mi talajunkat itten most. Fehér a világ, ha nem említjük is külön. És ebben a fehérben a feketén mozgó pontocskák: az ember mint olyan. Szép gondolat.

Ekkoriban Jean-Claude mint síkorrepetitor állt a francia sízövetség alkalmazásában. Külön történet lehetne – csak már dosztig vagyunk külön történetekkel, másunk sincs, mint külön történeteink –, hogy mért is nem számítottak rá versenyzőként, noha még mindig ő volt a leggyorsabb. Kivéve a rövidtávú műlesiklást, ott a Camus gyerek (nem rokon!). Inkább fürgébb, de nem mennék bele ebbe a szakmai finomba. Mármost, hogy megint kanyarogjunk, kóvályról nem is szólva, ez a pusztá névazonosság is szinte az örületbe kergette a nagy Sartre-t. Olyannyira – ezt Beauvoir titkos, értelemszerűen félig titkos naplójából tudhatjuk –, hogy Sartre Moszkvából hazatérvén azonnal (üstöllést) síleckéket vett. (Sítanárát bizonyítékként archiváltuk.) Amit többen csúfolkodva Sartre hajlékony gerincének jeleként tekintettek, vagyis Moszkvának tett gesztusnak. Ezt látszott alátámasztani egy akkori rövidke, ám szokása szerint harcias esszé, a *Kutuzovról egymás közt* című.

De nem. Beauvoir nem hagy kétséget a Camus-szálat illetően. Mondanunk sem kell, hogy ismerve a házaspár kapcsolatának szenvedélyes és maníros természetét, mily gyilkos irónia vérezte át azt a néhány sort. A teljes napló a mai napig nem jelent meg. Nehezen érhető, nem kvadrál ama (mennyi ama! még ez is, nem elég, hogy hasnyál, de még ez a tengernyi ama...) nagy-nagy francia szellemmel. De hát, úgy mondják, messzire elér a Sartre-hívók keze.

Nem nevezném merésznek a föltételezésemet, hogy versenyzőként azért nem számítottak Killyre, mert saját maga nem tekintette magát annak. Kifűjt benne a versenyállat. Nem akart félvállról sízni. Ezzel szemben – látványosan vagy inkább hóbortosan, nyelvhóbotosan kötve – Jan Kovalens fél lábbal is próbálkozott.

A franciák titokban bíztak abban, hogy Killy visszacsalogatható a versenypályákra. Tudták, neki pénz, hírnév nem számít, nem korrumpálható. Menj, te csak sikolj csak, mondták mintegy mellesleg neki, ami franciául nem hallatszik ilyen varázsosan bénán (talán megkérdem a fiam, hogyan is volna ez ott, de mindegy is). És kapott Grenoble közelében

egy saját völgyet és így az evvel járó lejtőt is, ahová kizárólag neki volt bejárása. Róla is lett elnevezve, magyar fülnek csak így hangzik: kilivali.

A szabad térd folytán Kovalens tartása nem volt ideális. Unortodox, mondhatnók mai, kurrens szóval. Az úgynevezett száraz edzéseken Killy ezen igyekezett javítani. A gyakorlások során az derült ki, hogy az a leghatékonyabb, amikor Jean-Claude szoroson Jan mögé áll, és onnét sottogja, úgy, jó, egyik láb, másik láb, megfeszít, és így tovább, ahogy azt a szakmaiság diktálja.

Ez nem a teljes igazság. Mert az úgy kezdődött (ki gondolta volna, hogy az igazság *kezdődik?*), hogy még az előző olimpián Killy összeszedett egy csúnya, kellemetlen börbajt. (Őrbaj, gépeltem elsőre, megfontolandó.) Nem kényes helyen, a vádlin lettek előbb pörösenések, melyek utóbb afféle rabicfalat képezve nőttek egybe. És nem segített semmi. Hanem a véletlen. Volt egy furcsa szokása hősünknek (ha egyáltalán hősnak lehet nevezni hősünket), szeretett meztelenkedni. Pontosítok: ruha nélkül lenni, ami nem egészen ugyanaz. Idegesítette minden, amit magára kellett vennie. Ősember vagyok, tréfált baráti körben, amit senki nem értett, ő meg nem magyarázgatta.

Namármost. (Talán behallatszik a sóhajgásom, nehéz egyben tartani ezt a sok meseszálát. Megannyi folyó, csermely, patakocská, és mind a Kovalensbe ömlik. Torkollik. Az milyen, hogy torkolj? Bébi, torkolj. Szerintem ez a mondat még nem hangzott el a magyarság sok évszázados történetében. De ha valaki tudna adatot rá... Mindegy, nem tartozik ide, bár nem volna egyszerű megmondani, mi tartozik ide, hogy mi a mi, és mi az ide. Lehet, hogy H.-nak benyomom, megszabadítva így a magyarságot e kínzó hiánytól.) Minthogy rajta kívül ott senki nem sízhetett, Jean-Claude mindig meztelenül siklott a kilivali szikrázó napsütésében. Fázott is, meg nem is. Libabőrkrétely. Dúlt ott az ultraviola döggel. És mi derült ki? Az derült ki, hogy a hóról visszavert sugárzás elsöpörte az undormány pörsenésdombocskát.

A következőkre ismét nincs tanú, nincs semmi, csak a pletyka, miszerint a két férfi közt több volna, mint általában két férfi közt, valami olyasmi, ami, általában, férfi és nő közt szokott lenni. Most! Most vagyunk a Kovalens-kötés origójában, mondhatnók, a szülőcsatornájában. Látjuk a fényt, de a remény nagyobb (kövérebb, tetemesebb), mint a realitás.

Jan szemérmes alkat volt, de megbabonázta a völgy csöndes magánya, egyszersmind vadsága, természetesen vette a meztelen siklást. Nem gondolkozott el rajta, siklott. Igyekszem nem tocsogni a malackodás édes mocsarában, igyekszem a tényeknél maradni, legföljebb bizonyos szavakat, fasz, segg, seggebe kúrni, szaros, kipontozok majd. Ennek hatékonyságában és elvi helyességében is bizonytalan vagyok, mind emberként, mind íróként, de ne topogjunk itt tovább, bármennyire is jellemző ez a helyzetre és a mondatra.

A ház mellett, a sufniiban, hátul, tényleg a pókhálók közt hevert egy régies síléc, kecs nélküli, drabális darab, drabális, akár a muraközi lovak, nem mintha azok a téli sportok szerelmesei volnának. Ezt nem állítom, nem ettem meszet. Erre szerelt az ügyes kezű Killy egy duplikátumot, a tanítás, a taníthatóság végett.

Most hunyjuk le a szemünket. Úgy. És képzeljük magunk elé a két férfitestet a sugárzó napfényben, az érett időst és a nyurga, csontos fiataalt, ahogy akkurátusan, hókézve, lassan, ám mégis suhanva suhannak e mesés völgyben. Suhannak, kanyarognak erre meg amarra, a testek egyre közelebb, volna itt valami kézenfekvő iránya (most elhagyom az ígért kipontozást) a mozgásvektornak. Ám az utólag odaszerelt kötés, a hátsó, nem számolt a fellobbanó vágy diktálta mozdulatokkal. Nem volt ennek hagyománya, kultúrája, gyökere. Pedig az fontos. Visszakanyarodtak tehát a házacskához. Várakozzál csupán, barátom, monami, így Jan, aki kissé göcsörtösen beszélt a franciát, valahogy úgy, mintha egy 19. századi, jelentős orosz regényben volnánk. És az éjt nappallá téve egész nap azon járatta az agyát, miként oldja meg ezt a problémát, amely egyszerre érintette a sportot, a Jean-Claude ...-t és az ő, Jan ajándékozni kész ...-t.

Ez a Kovalens-kötés igaz története. Nix lebegő térd, hanem a söprő szenvedély. Ment is most már minden, mint a karikacsapás, a két férfi boldogan bolyongott a vali lejtőin, nix lebegő ..., állt az, mint Katiban a gyerek. (Milyen Kati...?)

Ez Janról az utolsó hírünk, ez a felszabadult siklás, így tűnnek el a szemünk elől egy bátor kanyarban, összeszorított anusszal. Anus mundi, ahogy a régiek mondták. Jan el (a bal-fenéken?), ám maradt a kötés. Mely zseniálisnak bizonyult, de nem az eredeti, csiklandós, egy nemzeti sportprogramba csak nyögvenyelősen beilleszthető célját illetően, az ifjú sízőknek lett nélkülözhetetlen segédeszköze. Amikor az izmok ereje nem felel meg a becsvágynak, a jövőről való elképzeléseknek, a hitnek(!), akkor jön a Kovalens-kötés. A francia szövetség, miután renyhe, figyelmetlen keresésük nem járt eredménnyel, lecsapott a nóvumra, s a maga nevére jegyezte be újításként. Becsületükre legyen mondva, megtartották a Kovalens nevet. Hogy a Hemingway-örökösök pereltek volna, ezt nem tudom megerősíteni. Szerintem nem. Bár a papa jó híre nemigen érdekelte őket. Attól tartok.

De mi lett Jannal? Nem tudom, ez a becsületes, sivár válasz. Senkiről nem tudok, aki állította volna, hogy látta a kilivalibéli lesiklás (vagy lesiklások?) után. Megint a pletykák, pletykák keringtek. Keringenek máig. A blaszfémiát súrolja az a változat, mely szerint fölméne a mennyekbe, és ott ül az Atya jobbján. El nem tudom képzelni, hogy van ez elképzelve. De jellemző Jan megfoghatatlan tekintélyére, hogy ez az abszurditás újra meg újra fölbukkan. És hogy fokozzam az abszurditást (van, aki cifrább szavakat használ, kifejezetten tiltaná az alábbi – mi is volna ez? látomás? tény?, szóval az alábbi alábbiakat): kicsit, de csak kicsit bonyolítja a helyzetet, hogy volna a torinói lepelről egy (megbízhatatlan) fölvétel, amelyen, igen, a Kovalens-kötés látható. Vagy a Zagyva-híd, kinek hogy. Olykor, ha fátyolosan süt a nap, vagy úgy mozognak a felhők, el-elbizonytalanodom. De ezt most hagyjuk. (Mindig ez a hagyjuk. Mintha mostanában minden félbemaradna, a munkáim, az életem, a halálom, a mondataim, mintha ez volna az új élet adekvát formája. A félbemaradság ugyanaz, mint a töredék? Hagyjuk.)

Inkább az történetett, hogy avval a siklással Jan a csúcsra ért. (Véletlen, inkább akaratlan mondattréfa.) Minden téren, szakmailag (ennél jobban, szebben, sőt valóságosabban, ha tetszik, költőibben nem fog már siklani sosem), érzelmileg (oly közelséget élt át, élt meg, melyet legegyszerűbb szerelemnek mondani) és a szenvedélyeket illetően is (a tettek pogány tánc, vagy hogy is). Nem volt már mire siklani, durván szólva, nem volt mit mondanía, így visszavette magát a világból, így gondolom.

Logikus volna, de öngyilkos nem lett, annak volna nyoma.

Legyen még egy volna: lehetséges volna, hogy visszavonult Szlovákiába, Pozsonyba, és ő az a hajléktalan a Kalligram Kiadó előtti aprócska téren, aki úgy biceg, mintha repdesne, úgy repdes, mintha nem volna szárnya, és úgy nincs szárnya, hogy folyvást halljuk az angyalok zümmögő vonulását? Sok. Nincs az a barokk telítettségű festő, akitől ezt beynalnánk. Bár...

Ha ő lenne az a nagypofájú francia befektető, aki Franciaországból jött vissza (nyilván nem a Kovalens nevet használva), akkor nem valószínű, hogy hagyta volna a francia szövetségnek, hogy lenyúlják a találmányát. Kizárni nem lehet, a Vencel tér mégiscsak francia pénzekből nyert régi-új orcát.

Tudom, manapság nem illik (csak az egyre szaporodó és mindenre kiterjedő giccsben) a jó végben reménykedni. Azt erőltetni, forszírozni. Nem is éreznék elégtételt, ha ez bekövetkeznék.

Mintha szédülnék. Mintha gyöngé volnék. (Erős vagyok, az erőm a gyöngeségem. Ezt a mondatot adtam valamikor Haydn szájába. Hát ez most inkább fordítva áll. De úgy is jó. Úgy is használható. Mindenképp használható.) Mintha remegnék. Mennék vissza az ágyba. Mintha szorosan állnék meztelen Jan Kovalens mögött, nem tudjuk, a lejtő szalad-e hátra, vagy mi előre. Előre, nem tudni, hová.

Két dolgot viszont lehet tudni. Az egyik, hogy Killy (az esetleges jogi kellemetlenségek elkerülése végett jelentsük ki, hogy ő nem azonos Jean-Claude Killyvel, de hát volna-e va-

laki széles e határban, akinek ez ne lett volna a napnál is világosabb) időnként, hopp, eltűnt. Néhány napra csupán. Nem volt ez feltűnő, tudták, hogy Jean-Claude szeret a dolgokon morfondírozni, el-eltűnődni. Meditálni. Tökölni. Viszont többen ezt lustaságnak látták, a Killy sose szeretett melózni, kereste a kibúvókat. Na ja, most meg medítál. A gnosztikus Franciaországban nem meglepő, hogy nevetés, kis gögös kacaj kísérte a felkiáltást: Jó hogy már nem imádkozik!

Pedig nagyon is beletrafáltak. Szerintem imádkozott. Nem úgy. Nem szavakkal, nem gondolatokkal, nem is az életével (ami közkeletű, poétikus elképzelés). Ide kapcsolódik a másik dolog. Az, hogy az olasz válogatott, akarattal-e, véletlenül?, sosem fogjuk megtudni, egy ízben átkeveredett a határon, és ha nem is direkt a kilivaliba, de annak peremére, az ölelő hegy gerincére értek, s ők számoltak be egy sajátos látomásról (mert valószínűsnek nem hitték), nevezetesen mintha két meztelen férfit láttak volna egyetlenegy sílécen siklani. Zavartan, nevetgélve mesélték, hogy vajon milyen fénytani jelenség lehetett ez. Az Alpok délibáiban szegény vidék.

Hogy világos legyen: mindez azt valószínűsíti, hogy Jan beköltözött (elbújt) a kilivalibéli kajibába, ahol Jean-Claude rendre meglátogatta. Így telik azóta az idő, az idejük. Már öregemberek, Philemon és Baucis. Egész életük folytonos imádkozásban telt. A testek imájában.

A Kovalens-kötés azóta is hozza a nagy pénzeket, a francia korosztályos sízók meg sorra nyerik a versenyeket. Istenem, mi minden össze nem függ egymással! Vagy hívó leszel, vagy frusztrált összeesküvéselmélet-gyártó. Vagy... Hát, leérve a lejtő aljára, leültetek a padra, amelyet e célra barkácsoltál, arcotokat a napba fordítjátok, kezetek egymás erős (vagy legyen inkább duhaj?), duhaj és egyre duhajabb szemérmén, nincsen semmi, csak a napfény, a pad, a duhaj, csak ez, ez a minden.

Nem is tudom, hol fejezzem be. Minden, ez persze jó végszó. Tele vagyunk mindennel, mindenekkel, réggel, újjal, sőt töredékessel. Mert kevés, kevés lett a minden.

Maradt egy (legalább egy) adósságom. Ki is volna az a H., akihez az 1001 mese szól, szólna? Itt az idő elmondani. Hasnyálka! Neki, neki mesélek. Édeském, te szemét. Most mondd, hogy Komszomol – elnézést, félrecsúszott a tollam. Megint szédülök, és hullámokban gyöngesség fog el. Hullámokban erősség és gyöngesség fog el. Ettem titokban töpörtyűt, de lebuhtam. Valahogy most mindenki lebukik. Te is, Hasnyálka, a sok szeretetből segítő ember is (a gyógyulásom érdekli őket, nem én, foglalnám igazságtalanul össze), és hát te is, Uram. Nem részletezem, legendás, bár ki-kikezdett mindentudásodra hagyatkozom. Idáig tartott (még tart!) az első mese az 1001-ből. Nézzük a másodikat. Egyszer. Minden. Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy – nem volt semmi. A semmi is jó végszó. Ugyanazt jelenti, mint a minden. ■ ■ ■